

ÖRKÉNY István

EGYPERCES NOVELLÁK

magyarról franciára fordította PASTEUR Jean-Louis

Első kiadás : 1968
Fordítás : 2017

István ÖRKÉNY

NOUVELLES-MINUTE

traduites du hongrois en français par Jean-Louis PASTEUR

Première édition : 1968
Traduction : 2017

DAL

Janász Jenőnek hívták a dalszerzőt.

Az orosz áttörés után csapódtunk egymáshoz, mert az ő ütegét szétlőtték, én pedig Nikolajevkán elveszítettem az alakulatomat. Majdnem háromszáz kilométert tettünk meg együtt, néha-néha egy járműre kéredzkedve, a legtöbbször azonban gyalogszerrel, hóban, jégben, állandó ellenséges tűzben, míg csak le nem terítette Bjelgorod határában egy rövid sorozat.

Mindazodáig sejtelmem se volt róla, hogy szerzik a dalt. Ki hitte volna, hogy ilyen könnyedén? Janászból jött a dal, ömlött, fakadt, ahogy forrás buzog a földből. Amit csak látott, amit csak hallott, abban a szempillantásban dallá lett, szöveggel, rímekkel, melódiával. Csak a címet kellett kitalálni hozzá.

Népdal lett abból a bádögödön gyümölcsízből, melyet egy szétlőtt raktár romjai alól kapartunk ki. És volt ott egy híd, amelyet épp az orrunk előtt robbantottak föl a partizánok. Miközben a hídronc alatti föltorlott jégen átevickéltünk, Janász Jenő már énekelt:

*Elkorhadt a vénfahíd a Tarcalon
Istenem, csak te tudod az én bajom.
Hogy megyek én Annuskámhoz már eztán?
Hogy ússzak át halált hozó zúgóján?*

Faggattam, hogy csinálja ezt. Azt mondta, nem tudja.

CHANSON

Le compositeur de chansons s'appelait Jenő Janász.

Après la percée russe, nous nous étions associés tous les deux car lui, les tirs avaient anéanti sa batterie et moi, j'avais perdu mon unité à Nikolaevka¹. Nous fîmes presque trois cents kilomètres ensemble, tentant de temps à autre de monter sur un véhicule, mais le plus souvent à pied, dans la neige, dans la glace, sous le feu continu de l'ennemi, jusqu'à ce qu'une courte rafale l'abatte sur le territoire de Belgorod.

Avant tout cela, je n'avais aucune idée sur la manière dont on compose une chanson. Qui aurait cru que ce fût si facile ? De Janász, la chanson sortait, se déversait, fusait comme une source jaillit de la terre. Le peu qu'il voyait, le peu qu'il entendait se transformaient dans l'instant en une chanson, avec son texte, ses rimes, sa mélodie. Il ne restait plus qu'à lui trouver un titre.

Un chant folklorique sortit de cette boîte en fer blanc de compote de fruit que nous extirpâmes des décombres d'un entrepôt bombardé. Là-bas, il y avait aussi un pont que les partisans firent sauter juste sous notre nez. Pendant que nous traversions avec peine sur la glace accumulée sous ses vestiges, Jenő Janász chantait déjà :

*Dans le Tarcal a chu, pourri, le pont de bois.
Toi seul le sait, mon Dieu, grand est mon désarroi.
Pour te rejoindre, Annuska mienne, comment faire ?
Comment passer nageant le fracas mortifère ?*

Avec insistance, je lui demandais comment il faisait. Il disait qu'il ne le savait pas.

---

¹ Lieu-dit du village russe de Livenka, dans l'Oblast de Belgorod. La bataille de Nikolaevka, le 26 janvier 1943, fut une hécatombe qui marqua l'écrasement final, lors de l'Offensive soviétique Ostrogojsk-Rossoch, des alliés d'Hitler sur le front russe : les Alpini italiens et l'armée hongroise.

Faggattam, hány dalt szerzett már. Azt se tudta. Talán három-, de lehet, hogy négyezret.

Bjelgorod már odalátszott, amikor lassan eleredt a hó. Legomboltam a sapkám fülvédőjét, de úgy is hallottam Janászt dudorászni:

*Lassú pelyhekben hullik a hó
Csilingelve fut az orosz szánkó.
Szállj, szállj, kicsi hópehely...*

Öt gyors roppanás hallatszott. Vége lett Janásznak, bevégzetlen maradt a dal.

Néha eszembe jut. Megpróbálom folytatni. Töröm a fejem, rímet keresek a hópehelyre. De hiába. Mindnyájan tudunk valamit, és azt senki se képes utánunk csinálni. Ez így van.

Je le pressais de me dire combien de chansons il avait composées. Il ne le savait pas davantage. Peut-être trois, mais peut-être quatre mille.

Belgorod était déjà en vue, quand lentement la neige se mit à tomber. Je déboutonnai les oreillettes de ma chapka mais, même ainsi, j'entendis Janász fredonner :

*La neige tombe en flocons lents
La luge russ' glisse en tintant
Vol', vol', petit flocon de neige...*

Cinq claquements rapides se firent entendre. Ce fut la fin de Janász, inachevée resta la chanson.

Quelquefois elle me revient en mémoire. Alors j'essaie de la compléter. Je me casse la tête pour trouver une rime à "neige". Mais en vain. Nous avons tous un talent que personne ne peut reproduire après nous. C'est comme ça.